

Mlg
t.a.v.

Datum: 11 mei 2023
Behandeld door:
Ons kenmerk: P2023/12
Uw kenmerk:

Notitie eDNA onderzoek kamsalamander en mitigatieplan wezel en steenuil

Onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming

Deze notitie heeft betrekking op het uitgevoerde aanvullend onderzoek naar kamsalamander middels de eDNA-methode en mitigatieplan voor wezel en steenuil. Uit de door derden uitgevoerde quickscan en het door Ecologica uitgevoerde nader onderzoek bleek dat eDNA onderzoek uitgevoerd diende te worden om de aanwezigheid van kamsalamander in een tweetal poelen uit te kunnen sluiten. Daarnaast dient er een mitigatieplan worden opgesteld in verband met de vastgestelde aanwezigheid van wezel en steenuil. Deze notitie verwoordt de resultaten van het uitgevoerde onderzoek en het mitigatieplan. Het mitigatieplan omvat en beschrijft alle maatregelen, randvoorwaarden en verplichtingen omtrent plan Hezelaar om zodoende een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming ten aanzien van wezel en steenuil te voorkomen.

Plangebied

Het plangebied betreft het plangebied Hezelaar te Sint Michielsgestel. Dit bestaat naast een te slopen kippenstal uit vrij kleinschalig verkavelde percelen met enkele graslanden, vrijstaande woningen op ruime kavels, laanbeplantingen, overhoekjes met ruigte, sloten en enkele grotere tuinvijvers. Op de gronden van de te slopen stal maar ook op enkele overige kavels wordt in het kader van Ruimte voor Ruimte nieuwbouw gerealiseerd.

Figuur 1: Ligging plangebied (rode lijn) (bron: Google Earth).

Figuur 2: Stedenbouwkundig plan (Bron: Mlg)

eDNA onderzoek kamsalamander

Aanpak

Tijdens het nader onderzoek naar kamsalamander middels scheppen met een RAVON-schepnet bleken de te onderzoeken betrekking te hebben op relatief grote tuinvijvers met een brede oevervegetatie. In combinatie met de diepte bleek te lastig om kamsalamander aan te tonen en vooral om de aanwezigheid van de soort uit te sluiten. Gezien de aanwezigheid van een populatie in de ruime omgeving was het van belang dat de afwezigheid met zekerheid kon worden vastgesteld voor de vijvers binnen het plangebied. Daarom zijn de vijvers P1 en P3 met de eDNA methode onderzocht..

Uit deze vijvers zijn watermonsters genomen en deze zijn getest op de aanwezigheid van eDNA van kamsalamander. De analyse werd uitgevoerd door Datura Environmental solutions. Voor de methodiek en kwaliteitsborging wordt verwezen naar de rapportage van Datura¹.

Figuur 3: Locatie vijvers (onderzocht door middel van eDNA).

Resultaten eDNA-onderzoek

Op 3 april zijn door [REDACTED] watermonsters verzameld van de twee onderzochte vijvers. Deze zijn vervolgens geanalyseerd door Datura. Er is geen eDNA van kamsalamander aangetroffen. De soort is met zekerheid niet aanwezig in de twee onderzochte vijvers. Er zijn geen mitigerende maatregelen nodig.

Mitigatieplan wezel en steenuil

¹ Roemaat, S. & Rook, J.(2023). Rapport eDNA onderzoek kamsalamander Hezelaar Sint Michelsgestel RA22253. Datura.

In het stedenbouwkundig plan en beeldkwaliteitsplan worden diverse maatregelen aangegeven voor de inrichting van het plangebied. Enkele hiervan kunnen een positief effect hebben op de in en in de omgeving van het plangebied voorkomende soorten wezel en steenuil. Deze worden hieronder beknopt besproken en waar nodig aangevuld met mitigerende maatregelen. Uitgangspunt is dat de som van maatregelen ervoor zorgt dat er een eventuele overtreding van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid kan worden voorkomen.

Wezel

Tijdens het uitgevoerde aanvullend onderzoek is de aanwezigheid van wezel aangetoond op een Struikrover. Dit is een speciaal ontworpen buis waarmee kleinere zoogdieren met een wildcamera gefotografeerd of gefilmd kunnen worden. De struikrover (en cameravallen) zijn geplaatst op voor de soort meest geschikt ogende plekken binnen het plangebied.

Naar aanleiding van de aangetoonde aanwezigheid is een verdere gebiedsanalyse uitgevoerd om te bepalen welke waarde de verschillende delen van het totale plangebied hebben. Bij zowel de aanpak, analyse als verdere maatregelen is waar mogelijk gebruik gemaakt van de Handleiding kleine marterachtigen van de provincie Brabant (Bouwens, S., 2017. Zoogdiervereniging). Aan de hand de kenmerken van het plangebied en omgeving is bepaald welke mitigerende maatregelen er genomen kunnen en dienen te worden om een overtreding van verbodsbepalingen binnen de Wet natuurbescherming te voorkomen.

Figuur 4: Locaties cameravallen (ondergrond PDOK).

Waarde van het plangebied

De waarde van het gebied voor de wezel is sterk afhankelijk van de aanwezigheid van geschikte habitats. Ruigtes, houtsingels, slootkanten met laag braamstruweel en andere overgangen kunnen als optimaal leef- en foerageergebied worden gezien. Andere delen van het plangebied zijn geheel ongeschikt voor wezel. Hieronder vallen verharde en bebouwde delen en geheel open delen zonder beschutting zoals gazon en onbegroeide akkers. Binnen het plangebied grenst optimaal leefgebied vaak direct aan ongeschikt leefgebied en betreffen het vaak smalle structuren die voor de wezel van belang zijn. Het ruigte veld waar de soort is waargenomen is in zijn geheel (circa 0,1 ha) geschikt als leefgebied. Er is zowel beschutting aanwezig voor een verblijfplaats maar ook geschikt foerageergebied; oftewel een groot aanbod aan muizen.

Mitigerende maatregelen

Werken buiten de kwetsbare periode

Binnen de delen van het plangebied die kunnen worden aangemerkt als geschikt leefgebied dienen werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode 15 maart tot 1 september of dienen de werkzaamheden buiten deze periode aan te vangen. Dit houdt in dat het verwijderen van ruigte, houtige vegetatie en rooien van bomen buiten deze periode dient plaats te vinden. De sloop van de kippenstal dient, mede gezien de waarschijnlijke aanwezigheid van broedvogels, ook buiten deze periode plaats te vinden.

Aanpassen werkwijze

Bij werkzaamheden waarbij lijnvormige beplantingen of structuren worden verwijderd, dient er vanaf één zijde te worden gewerkt opdat aanwezige dieren de gelegenheid hebben veilig te kunnen vluchten.

Fasering in tijd en ruimte

De werkzaamheden die onderdeel uitmaken van plan Hezelaar worden niet allemaal in een kort tijdsbestek of simultaan uitgevoerd. Niet elke woning zal tegelijkertijd worden gebouwd en de erven ingericht. Hierdoor zijn er in de omgeving altijd wel relatief rustige plekken aanwezig zonder al te veel versturende invloeden.

Verbeteren habitat in bestaand leefgebied

Rustige hoekjes waar nieuwe potentiële verblijfplaatsen kunnen worden gerealiseerd zijn van groot belang. Deze kunnen op meerdere plekken aanwezig zijn zoals in oude muizenholen onder hagen, ruigtehoekjes etc. Aanvullend op de reeds in het Beeldkwaliteitsplan opgenomen inrichtingsmaatregelen worden nog enkele mitigerende maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat de foerageerfunctie van het plangebied als geheel gewaarborgd blijft.

Aan de rand van de kruidenrijke graslandjes worden stobbenwallen aangelegd (zie figuur 5). De exacte locatie en lengte is alleen indicatief aangegeven. Deze stobben kunnen in ieder geval het beste niet direct naast een weg worden geplaatst maar langs een haag vergelijkbare structuur. Hierdoor wordt voor extra dekking gezorgd wat zowel de wezel als diens prooi, muizen, ten gunste komt.

Ook kunnen er houtstapels of takkenhopen worden geplaatst in de te realiseren bossingel welke als alternatieve verblijfplaatsen zouden kunnen functioneren. Dit betreft een aanvullende maatregel waarbij locatie en hoeveelheid vrij is om te bepalen. Aangeraden wordt wel hiervoor een relatief rustige locatie te kiezen.

Het beheer van de bossingel, welke contractueel door de bewoners wordt uitgevoerd zou volgens een vooraf vastgelegd stramien worden uitgevoerd zodat het beheer ook daadwerkelijk ecologisch verantwoord wordt uitgevoerd. Voorkomen dient te worden dat beheer te intensief en gecultiveerd wordt. Verder dienen er geen grote open, onbeschutte gaten te vallen in deze bossingel en de te realiseren hagen. Wezels en andere kleinere zoogdieren gebruiken dergelijk lijnvormige structuren om langs te migreren en zijn minder snel geneigd open stukken over te steken. Ook zijn ze dan extra gevoelig voor predatie zoals door uilen en roofvogels.

Het is essentieel dat er in het plangebied als geheel voldoende foerageermogelijkheden zijn. Zowel de wezel als de steenuil zijn voor hun voedselaanbod grotendeels aangewezen op muizen. De aanleg van struweel en de bossingel aan de oostrand is daarvoor een belangrijke maatregel. Deze vormt de belangrijke verbinding tussen het kruidenrijke graslandje in het noorden en de graslandjes in het zuiden.

Figuur 5: Aanleg "woolly" struweel. (Bron: Beeldkwaliteitsplan buurtschap Hezelaar)

Oppervlaktes groen

2142_BKP Opp groen | 03 april | 3

Figuur 6: Aan te leggen houtige structuren

Ook de te realiseren kruidenrijke veldjes zijn in deze van belang. De locaties daarvan zijn nu akker, intensief beheerd grasland en een schapenweide die van geen of weinig waarde zijn als foerageergebied voor wezel en steenuil. Het is van groot belang dat de kruidenrijke graslandjes (in totaal 3000 m²) gefaseerd worden beheerd. Dat wil zeggen dat deze niet in één keer geheel worden gemaaid, maar dat dat in delen wordt uitgevoerd. Voor de wezel is een derde van het terrein per maaibeurt optimaal. In twee fasen maaien is ook mogelijk, maar dan is het belangrijk om grote open delen te vermijden. Dit kan door een veldje in de lengte te splitsen zodat de gemaaide delen relatief smal zijn en er overal in het ongemaaide deel dekking nabij is.

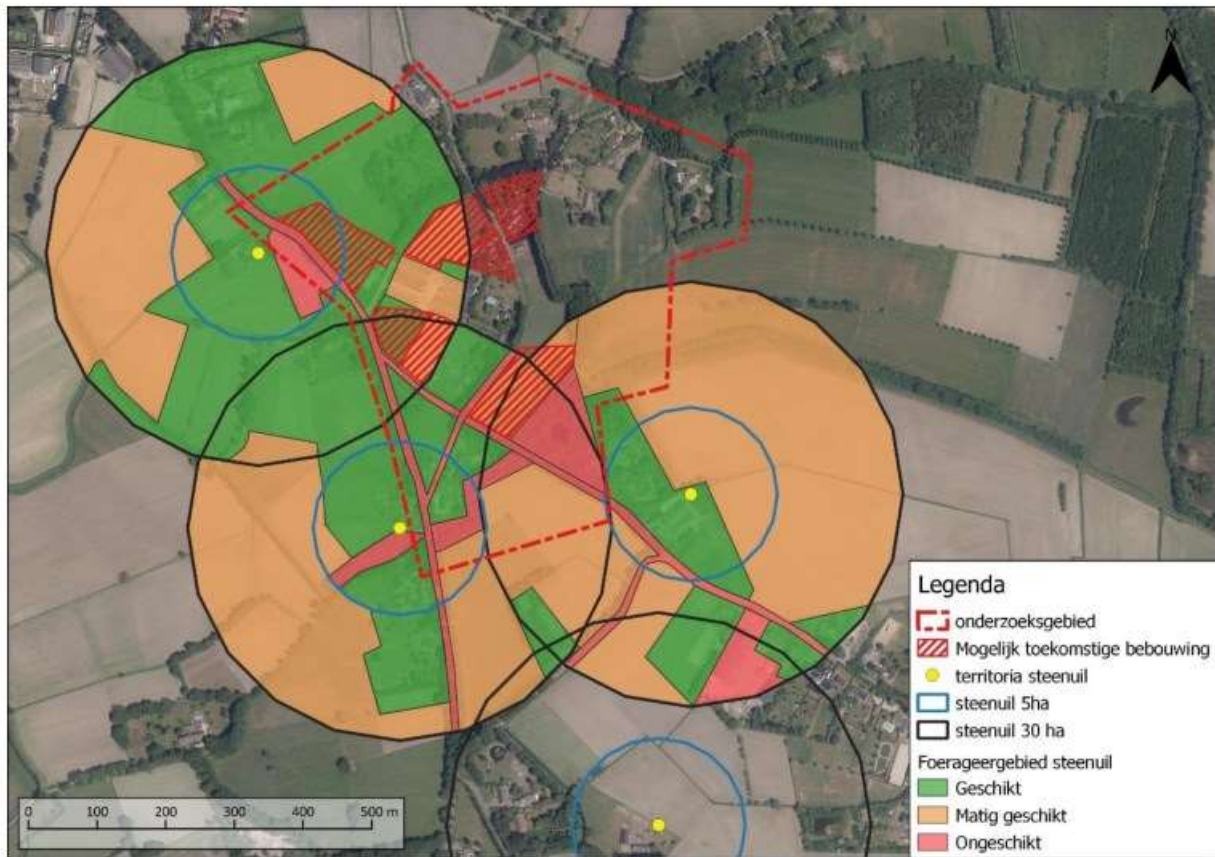

Figuur 7: Indicatieve locatie stobbenwallen (rode lijnen).

Mitigatieplan steenuil

Er is een veldonderzoek uitgevoerd naar territoria van steenuil in en in de directe omgeving van het plangebied. Hoewel er geen nestlocaties zijn aangetroffen binnen het plangebied zijn er op korte afstand van het plangebied wel een territoria aanwezig. Aangezien het foerageergebied van het desbetreffende paartje steenuil (of individu) mogelijk overlapt met het plangebied is een nadere analyse uitgevoerd en is vervolgens gekeken hoe eventuele effecten het beste kunnen worden gemitigeerd. Naar aanleiding van het uitgevoerde aanvullend onderzoek [REDACTED] 2022) is een beoordeling gemaakt van het (waarschijnlijke) foerageergebied en territorium conform Kennisdocument (zie figuur 6).

In Nederland is een territorium vaak 5 tot 30 hectare groot, afhankelijk van de kwaliteit van het gebied voor de steenuil. Gezien het relatief kleinschalige landschap en het feit dat vastgestelde territoria op vrij korte afstand van elkaar zijn vastgesteld, zal de gemiddelde grootte van de territoria in de omgeving van het plangebied waarschijnlijk dichter tegen de 5 ha dan tegen de maximale 30 hectare liggen. In de omgeving van het plangebied is zelfs sprake van een ruime overlap van de 30 hectare grens van de verschillende territoria (zie figuur 6).

Figuur 8: Geschiktheid van het foerageergebied van de territoria steenuil die overlappen met het plangebied in relatie tot de percelen die mogelijk bebouwd worden.

In de omgeving van het plangebied zijn 3 territoria van steenuil aanwezig. Twee liggen op de (virtuele) 30 hectare grens met het plangebied. Voor deze twee territoria verdwijnt er binnen de 5ha-grens geen foerageergebied; dat is alleen het geval binnen de 30ha-grens. Voor het middelste territorium (het zuidelijke van de twee aan de Gemondseweg) geldt dat de percelen waar mogelijk woningbouw wordt gerealiseerd, deze op > 250 meter liggen. Het gaat dan voornamelijk om matig geschikt foerageergebied dat zou verdwijnen en één perceeltje geschikt foerageergebied. Gegeven het feit dat de territoria hier waarschijnlijk kleiner zijn dan 30 ha én er opgaand groen wordt aangeplant en kruidenrijke graslandjes worden gerealiseerd worden er geen negatieve effecten verwacht op het leefgebied van deze steenuilen. Voor het oostelijke territorium ten noorden van de weg Vogelenzang zijn eveneens geen negatieve effecten te verwachten aangezien er in de bijgewerkte plannen geen bebouwing zal worden gerealiseerd binnen het territorium.

Indien er gebouwd wordt op het meest noordwestelijke perceel zal er geschikt foerageergebied verdwijnen binnen de 5 ha-grens van het betreffende territorium. Wel blijft er nog veel geschikt foerageergebied over in de directe omgeving. Voor het meest noordwestelijke territorium zijn wel mitigerende maatregelen aan de orde aangezien er ontwikkelingen gepland zijn binnen de 5 hectare grens.

Het noordwestelijke territorium bestaat uit een huisperceel met tuin, kippenren en aangrenzend agrarisch grasland. Deze graslanden worden begrensd door hekwerk met betonnen paaltjes welke door de steenuil gebruikt kan worden tijdens foerageren. Onder het hekwerk is ruigte en laag braamstruweel aanwezig. Het grasland op foto 1 was ten tijde van het veldonderzoek maisland en later ingezaaid met gras. De waardering als ongeschikt is dan ook gebaseerd op het gebruik als maisland.

Foto 1: Omgeving territorium met weidepalen met ruigte vanaf waar gefoerageerd kan worden door steenuil.

Het grasland aan de overzijde van de weg, waar gebouwd zal worden, bestaat uit gazon. Dit gazon wordt, gezien de aanwezigheid van onder meer muizenoor (*Pilosella officinarum*), niet bemest en is dankzij het beheer van maaien en afvoeren al behoorlijk schraal. Paaltjes of andere uitkijkmogelijkheden, anders dan de knotwilgen in de wegberm, ontbreken hier grotendeels. Het kort gemaaid gazon biedt ook geen dekking voor muizen. In het grasland is wel een grotere tuinvijver aanwezig met een goed begroeide oevervegetatie met opslag en wat struiken. Langs de sloot die het nieuw te bebouwen perceel aan de west- en noordzijde begrensd is geen opgaande begroeiing of overige dekking gevende vegetatie aanwezig.

In het ontwerp zijn diverse inrichtingsmaatregelen opgenomen welke een positief effect op de steenuil kunnen hebben. Dit betreffen de aanleg van hoge hagen en struweel, de aanleg van een bossingel en het creëren van kruidenrijke veldjes. Daarnaast wordt op de verschillende kavels een (op termijn) grotere solitaire boom aangeplant (zie figuur 7 en 8).

Op de perceelgrens van de nieuw te realiseren woning tegenover het steenuilterritorium wordt over een lengte van circa 50-60 meter “wollig” struweel aangeplant. Daarnaast worden over een grotere lengte lage, 80 cm hoge haagjes aangeplant. Daarnaast wordt een, op termijn, grotere solitaire boom aangeplant aan de voorzijde van de nieuw te realiseren woning. De hoeveelheid dekkingsmogelijkheden zal toenemen. Ook biedt het struweel en de te ontstane ruigterand ook dekking en voedsel voor

muizen welke op hun beurt weer gegeten worden door de steenuil. Het aantal zit- en uitkijkposten voor de steenuil neemt (op termijn) ook toe met de aan te planten boom en hagen.

Het realiseren van een woning op regelmatig gazon zal dan ook, in combinatie met de aanleg van struweel en erfbepanting, niet leiden tot een aantasting van de foerageerfunctie en effecten op het aan de overzijde van de weg aanwezige jaarrond beschermde nest van steenuil. Een overtreding van verbodsbepalingen kan met inachtneming van de mitigerende maatregelen met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid worden voorkomen.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

A solid black rectangular box used to redact the signature of the sender.